

Sygn. akt III AUa 709/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 sierpnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Daria Stanek (spr.) SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń
Protokolant:	stażysta Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 20 sierpnia 2015 r. w Gdańsku

sprawy P. S. reprezentowanego przez opiekunów prawnych A. i W., małżonków S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do renty socjalnej

na skutek apelacji P. S. i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 stycznia 2015 r., sygn. akt VII U 3189/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i przyznaje P. S. prawo do renty socjalnej od dnia 3 grudnia 2010 roku na stałe;

II. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 i zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz P. S. kwotę 180,00 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. oddala apelację wnioskodawcy w pozostałym zakresie.

Sygn. akt III AUa 709/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił P. S. prawa do renty socjalnej. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że orzeczeniem z dnia 02 lutego 2011 r. komisja lekarska ZUS uznała, że nie jest on całkowicie niezdolny do pracy.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł P. S. kwestionując dokonaną w postępowaniu administracyjnym ocenę wpływu rozpoznanych u niego schorzeń na jego zdolność do pracy zarobkowej.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 08 lutego 2012 r. w sprawie VII U 1287/11 Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Na skutek apelacji ubezpieczonego sprawa była przedmiotem rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, który wyrokiem z dnia 05 października 2012 r. w sprawie III AUa 467/12 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach za drugą instancję.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy wyrokiem z dnia 05 stycznia 2015 r. w sprawie VII U 3189/12 Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

1. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał P. S. rentę socjalną od dnia 01 listopada 2010 r. na stałe;
2. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. na rzecz P. S. kwotę 120 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego;
3. nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

P. S. urodził się dnia (...), był uczniem szkoły specjalnej zawodowej - specjalność obsługa hotelowa, ostatnio przyuczał się do zawodu intrologatora.

W dniu 22 listopada 2010 r. P. S. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o rentę socjalną.

Orzeczeniem z dnia 27 grudnia 2010 r. lekarz orzecznik ZUS po rozpoznaniu u ubezpieczonego upośledzenia umysłowego lekkiego stwierdził, że P. S. nie jest całkowicie niezdolny do pracy.

W wyniku wniesionego przez ubezpieczonego sprzeciwu, został on skierowany na badanie do komisji lekarskiej ZUS, która rozpoznając u wnioskodawcy upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, padaczkę z napadami psychogennymi rzadkimi, krótkowzroczność średniego stopnia, orzeczeniem z dnia 02 lutego 2011 r. stwierdziła, iż nie jest całkowicie niezdolny do pracy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. zaskarżoną decyzją z dnia 08 lutego 2011 r. odmówił P. S. prawa do renty socjalnej, biorąc za podstawę decyzji orzeczenie komisji lekarskiej z dnia 02 lutego 2011 r.

Ubezpieczony w okresie od dnia 21 marca do dnia 31 marca 2011 r. przebywał w Szpitalu (...) w G.. W okresie od dnia 19 stycznia 2012 r. do dnia 17 lutego 2012 r. ubezpieczony przebywał w Klinice (...) w G.. Następnie w okresie od dnia 11 grudnia 2013 r. do dnia 17 grudnia 2013 r. wnioskodawca przebywał w Wojewódzkim Szpitalu (...) w G..

Orzeczeniem z dnia 04 grudnia 2008 r. stwierdzono u wnioskodawcy umiarkowany stopień niepełnosprawności, orzekając go do dnia 30 listopada 2012 r. W orzeczeniu wskazano, iż niepełnosprawność istnieje od grudnia 1992 r., a ustalony stopień niepełnosprawności od grudnia 2008 r.

Orzeczeniem z dnia 13 grudnia 2012 r. Miejski Zespół d/s Orzekania o Niepełnosprawności w G. stwierdził, iż ubezpieczony jest od grudnia 1992 r. niepełnosprawny, a ustalony znaczny stopień niepełnosprawności istnieje od grudnia 2012 r. Orzeczenie wydano do dnia 30 listopada 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku XV Wydział Cywilny postanowieniem z dnia 19 grudnia 2012 r. ubezwłasnowolnił ubezpieczonego całkowicie z powodu niedorozwoju umysłowego.

Z dniem 25 kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy Gdańsk – Południe w Gdańsku dekretem opiekuńczym ustanowił A. S. oraz W. S. opiekunami prawnymi dla całkowicie ubezwłasnowolnionego P. S..

Ubezpieczony jest trwale, całkowicie niezdolny do pracy i niezdolność ta powstała w okresie przed ukończeniem 18 roku życia.

Biegła lekarz okulista rozpoznała u ubezpieczonego krótkowzroczność obu oczu. Biegła na podstawie dokumentacji okulistycznej zawartej w aktach sprawy (historia choroby z poradni okulistycznej z lat 2004 – 2010 r.) oraz badania przedmiotowego, stwierdziła, iż widzenie okiem prawym lewym z korekcją szklami jest prawidłowe (1,0), ośrodki optyczne przeziernie, dno oczu bez zmian patologicznych, ciśnienie gałkowe w normie. Biegła wskazała, iż krótkowzroczność obu oczu występuje od dzieciństwa, obecnie jest na poziomie -4,5 D od 2008 r., a układ wzrokowy w takim stanie nie powoduje niezdolności do pracy.

Biegła lekarz neurolog rozpoznała u ubezpieczonego: upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym ze znaczącymi zmianami w zachowaniu wymagającymi opieki i leczenia, encefalopatię okołoporodową, zaburzenia zachowania. Biegła nie stwierdziła ogniskowego uszkodzenia układu nerwowego. W ocenie biegłej, ubezpieczony nie jest chory neurologicznie, w badaniu nie stwierdza się cech uszkodzenia układu nerwowego. Zapis EEG mieści się – w ocenie biegłej, w granicach normy. Badanie NMR głowy wykonano w 2-3 roku życia (dane z akt sprawy), W wywiadzie matka ubezpieczonego podaje, że ma on napady padaczkowe i przyjmuje lek przeciwpadaczkowy. Biegła wskazała, iż z dokumentacji medycznej zawartej w aktach sprawy oraz dodatkowo dostarczonej wynika, że ma organiczne zaburzenia zachowania, które znacznie utrudniają kontakt z otoczeniem, utrudniały naukę w szkole i zostały zakwalifikowane podczas obserwacji szpitalnej jako autyzm nietypowy. W opinii biegłej, objawy chorobowe rozpoczęły się niewątpliwie przez 18 rokiem życia. Biegła wskazała, iż ocenę całkowitej niezdolności do pracy pozostawia dla powołanych do sprawy biegłych psychiatry i psychologa.

Biegła lekarz psycholog i biegła lekarz psychiatra w wydanej wspólnie opinii z dnia 30 maja 2014 r. wskazały, iż po osobistym zbadaniu uczestnika, zebraniu wywiadu od jego ojca oraz analizie akt sprawy stwierdzają u wnioskodawcy: całościowe zaburzenia rozwojowe pod postacią spectrum autyzmu nietypowego cechujące się nieprawidłowym funkcjonowaniem w interakcjach społecznych, komunikacji oraz obecność ograniczonego, powtarzającego się repertuaru zachowań.

W opinii biegłych: psychologa i psychiatry ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy nawet po przekwalifikowaniu, z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia i jest trwale. Jak stwierdziły biegłe, przywrócenie sprawności jest niemożliwe, czy to w drodze leczenia, czy rehabilitacji, aczkolwiek podejmowanie takich prób może zapobiegać pogłębianiu się stwierdzonych zaburzeń. Objawy spectrum autyzmu rozwijały się u wnioskodawcy stopniowo, w miarę narastających napięć zewnętrznych i konieczności zdobywania umiejętności, przystosowywania społecznego do coraz to złożonych warunków życia społecznego.

Opiniowany reagował na to coraz bardziej dziwnymi niezrozumiałymi stereotypowymi zachowaniami pozwalającymi mu rozładować wewnętrzne napięcie. Początek tego procesu miał miejsce w skutek urazu ciężowo – okołoporodowego.

Biegły lekarz specjalista medycyny pracy rozpoznał u ubezpieczonego:

- 1) uraz okołoporodowy z ancefalopatią, fobiami i ogólnym niedorozwojem intelektualnym i ruchowym,
- 2) autyzm nietypowy z zaburzeniami socjopatycznymi,

3) w wywiadzie napady padaczkowe częściowe od 2002 r.,

4) krótkowzroczność obuoczną,

5) skrzywienie boczne kręgosłupa piersiowego,

6) masę ciała poniżej normy.

W opinii biegłego z zakresu medycyny pracy powyższe zmiany chorobowe czynią stroną skarżącą osobą całkowicie niezdolną do zatrudnienia na stałe. Niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 18 roku życia z powodu ogólnego stanu zdrowia. Biegły stwierdził u wnioskodawcy – na podstawie całokształtu danych z dokumentacji medycznej, wywiadu chorobowego i badania fizykalnego, wyników badań specjalistów: psychiatry, psychologa, neurologa, okulisty oraz zeznań świadków – stany chorobowe wymienione w rozpoznaniu w poz. 1-6. Biegły wskazał, iż wnioskodawca z powodu urazu okołoporodowego z ciąży rozwiązanej w 7 miesiącu życia od urodzenia rozwija się nieprawidłowo, z opóźnieniem rozwoju ruchowego i ogólnofizycznego oraz intelektualnego. Niski stopień rozwoju umysłowego i niezdolność do sprostowania wymogom edukacyjnym ujawniły się już w szkole podstawowej, nasiliły się z chwilą pojawienia się wyższych wymagań w szkole ponadpodstawowej - nie był w stanie kontynuować nauki o profilu hotelarskim w szkole specjalnej, nie czyni postępów w klasie introligatorów, nie rokuje uzyskania jakiegokolwiek zawodu, ani jego samodzielnego wykonywania. Z biegiem lat, przed 18 rokiem życia pojawiły się zaburzenia o charakterze fobii, wycofań, napady zaburzeń świadomości, irracjonalne i impulsywne zachowania w stosunku do nauczycieli i otoczenia, zaburzenia socjopatyczne i agresywność, z powodu których miał zarzuty karne, uwolniony od nich z powodu stwierdzenia niepoczytalności, po której doszło do ubezwłasnowolnienia wnioskodawcy. Według danych z dokumentacji jest on całkowicie zależny w życiu codziennym od stałej pomocy i opieki osób drugich, co potwierdza także uznanie przez (...) ds. Orzekania o Niepełnosprawności stopnia znacznego.

Wyżej wymienione dane wykluczają całkowicie możliwość podjęcia jakiejkolwiek pracy samodzielnej, nawet w ramach przyuczenia i w warunkach zakładu pracy chronionej. Wnioskodawca nie opanowuje podstawowych umiejętności, zdolności koncentracji na zadaniach, ani inicjatywy i umiejętności stawiania celu. Postępujące nasilenie w/w zaburzeń czynią mało prawdopodobną możliwość poprawy w przyszłości.

Ubezpieczony z powodu w/w stanu jest w opinii biegłego trwale, całkowicie niezdolny do pracy na stałe, a niezdolność powstała przez 18 rokiem życia. Biegły zgodził się z opinią biegłej psycholog i psychiatry, nie podzielił natomiast stanowiska komisji lekarskiej ZUS.

Stan faktyczny w sprawie Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach rentowych, dokumentacji lekarskiej ZUS oraz aktach niniejszej sprawy, których prawdziwości i rzetelności nie kwestionowała żadna ze stron postępowania. Sąd ten również nie znalazł podstaw, by odmówić im wiarygodności. Miał również na względzie dokumentację medyczną, zaświadczenia oraz opinie psychologiczne przedłożone do akt sprawy, jak również dane wynikające z akt sprawy XV Ns 233/12 prowadzonej w przedmiocie ubezwłasnowolnienia ubezpieczonego oraz akt postępowania prokuratorskiego sprawy 2 Ds. 3212/11 w przedmiocie naruszenia przez ubezpieczonego nietykalności cielesnej nauczyciela.

Ocenę stanu zdrowia ubezpieczonego Sąd I instancji oparł o opinie wydane po ponownym rozpoznaniu sprawy przez powołanych w sprawie biegłych lekarzy: psychologa, psychiatrę, neurologa, okulistę, specjalistę medycyny pracy, które uznał za miarodajne źródło wiedzy w zakresie wymaganych wiadomości specjalistycznych. Wskazał, że biegli wydający opinie to lekarze o specjalnościach adekwatnych do rodzaju schorzeń rozpoznanych u ubezpieczonego, specjaliści o uznanym autorytecie i dużym doświadczeniu zawodowym, a także długoletniej praktyce w charakterze biegłych sądowych. Zdaniem tego Sądu opinie zostały sporządzone w sposób rzeczowy i konkretny, zawierają jasne, logiczne i przekonujące wnioski. Zostały one uzasadnione w sposób wyczerpujący i zgodny z wiedzą medyczną posiadaną przez biegłych. Wyczerpująco zostały opisane stwierdzone u ubezpieczonego schorzenia i ich wpływ na jego zdolność do pracy. Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do podważenia wydanych opinii biegłych uznając, iż stanowią one

wiarygodną i miarodajną podstawę do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Wywodził dalej, że opinie te zostały wydane po dokonaniu oględzin i badaniu ubezpieczonego, analizie przedłożonej przez niego dokumentacji lekarskiej oraz przeprowadzonym wywiadzie z opiekunami wnioskodawcy. Ponadto biegli przy wydawaniu opinii uwzględnili całą dokumentację zgromadzoną w aktach niniejszej sprawy jak również zeznania świadków, opiekunów P. S., a także przesłuchanie ubezpieczonego.

Jednocześnie Sąd ten odmówił mocy dowodowej opiniom biegłych oceniających stan zdrowia ubezpieczonego przed ponownym rozpoznaniem sprawy uznając, że nie dysponowali oni uzupełnionym, o wskazane wyżej dowody, materiałem.

W ocenie Sąd I instancji zeznania stron i świadków zasługują na uwzględnienie, bowiem są spójne i logiczne, w sposób przekonujący przedstawiają zachowanie ubezpieczonego.

Sąd ten uznał, że odwołanie P. S. jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie.

W myśl art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 982 ze zm.) renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18. roku życia;
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia;
- 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy o rencie socjalnej osobie, która spełnia warunki określone w ust. 1, przysługuje:

- 1) renta socjalna stała - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała;
- 2) renta socjalna okresowa - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa.

Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje lekarz orzecznik Zakładu, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.).

W rozumieniu art. 12 ust. 2 ustawy emerytalnej całkowicie niezdolna do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy, natomiast częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.

Stosownie natomiast do art. 13 ustawy emerytalnej przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, oraz możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Sąd Okręgowy zważył, że przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie było ustalenie, czy ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy oraz czy niezdolność ta jest następstwem naruszenia sprawności organizmu powstałym w okresach wskazanych w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej.

Sąd ten stwierdził, że z punktu widzenia uprawnień do świadczenia istotne jest to, aby schorzenie lub schorzenia, które obecnie stanowią przyczynę naruszenia sprawności organizmu powodującego całkowitą niezdolność do pracy wnioskodawcy, powstały w okresach wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, nawet jeśli dotychczas nie były one przesłanką orzekania o tej niezdolności (por. wyrok S.N. z dnia 28 lutego 2012 r., I UK 279/11).

Wywodził dalej, że w tym kontekście rolą biegłych jest dostarczenie sądowi wiadomości o charakterze specjalnym w rozumieniu art. 278 § 1 k.p.c. Istota wiadomości specjalnych wyraża się w konieczności zaprezentowania rozpoznanych schorzeń wnioskodawcy i wskazania ewentualnych ograniczeń w zakresie możliwości wykonywania pracy zawodowej.

W celu wyjaśnienia powyższych okoliczności, Sąd I instancji zgodnie z wskazaniem Sądu Apelacyjnego, przeprowadził dowody z przesłuchania świadków psychologa i pedagoga szkolnego, wychowawcy ubezpieczonego, opiekuna praktyk w szkole, ponadto przesłuchał rodziców ubezpieczonego, jak również jego samego. W sprawie przeprowadzony został również dowód z opinii biegłych lekarzy sądowych: psychologa, psychiatry, neurologa, okulisty, specjalisty medycyny pracy, którzy opiniowali na podstawie uzupełnionego o zeznania świadków i stron materiału, jak również akta spraw XV Ns 233/12 oraz 2 Ds. 3212/11.

W przedmiotowej sprawie biegli ci zgodnie stwierdzili, iż naruszenie sprawności organizmu ubezpieczonego nastąpiła przed 18 rokiem życia i jest wynikiem urazu okołoporodowego skutkującego nieprawidłowym rozwojem psychoruchowym od urodzenia. Podstawę rozstrzygnięcia sprawy stanowiły w szczególności: wspólna opinia biegłej psycholog i psychiatry oraz opinia biegłego specjalisty z zakresu medycyny pracy.

Biegłe: psycholog i psychiatra we wspólnej opinii zgodnie stwierdziły u wnioskodawcy występowanie całościowego zaburzenia rozwojowego pod postacią spectrum autyzmu nietypowego cechujące się nieprawidłowym funkcjonowaniem w interakcjach społecznych i komunikacji. Ocena stanu zdrowia ubezpieczonego przez biegłe skutkowało uznaniem, iż jest on całkowicie niezdolny do pracy i nie rokuje odzyskania zdolności nawet po przekwalifikowaniu, a niezdolność ta jest trwała i wynika z naruszenia sprawności organizmu powstałego przed 18 rokiem życia – w skutek urazu ciężowo – okołoporodowego.

Tożsama z opinią biegłych: psychologa i psychiatry jest także opinia biegłego specjalisty medycyny pracy, który dokonując rozpoznania schorzeń oraz uwzględniając całokształt dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy, stwierdził jednoznacznie, iż zmiany chorobowe związane z nieprawidłowym rozwojem spowodowanym urazem okołoporodowym, czynią ubezpieczonego całkowicie niezdolnym do zatrudnienia na stałe. W ocenie biegłego, całokształt okoliczności przedstawionych w opinii – w tym rozpoznania lekarskiego oraz opisywanych skutków zaburzonego zachowania wnioskodawcy – wyklucza całkowicie możliwość podjęcia przez ubezpieczonego jakiegokolwiek pracy.

Przesłanka niezdolności do jakiegokolwiek pracy odnosi się do każdego zatrudnienia w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu (por. wyrok S.N. z dnia 08 grudnia 2000 r., II UKN 134/00, OSNAPiUS 2002, nr 15, poz. 369).

W ocenie Sądu Okręgowego wydane po uzupełnieniu postępowania przez biegłych opinie, przede wszystkim opinie – biegłej psycholog i psychiatry oraz biegłego specjalisty medycyny pracy, stanowią miarodajną podstawę do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Sąd ten zaznaczył również, że specyfika oceny dowodu z opinii biegłych wyraża się w tym, że sfera merytoryczna opinii kontrolowana jest przez Sąd – który nie posiada wiadomości specjalnych – tylko w zakresie zgodności z zasadami logicznego myślenia, doświadczenia życiowego i wiedzy powszechnej. Kryteria oceny tego dowodu stanowią również: poziom wiedzy biegłego, podstawy teoretyczne opinii, sposób motywowania sformułowanych w nich stanowisk oraz stopień stanowczości wyrażonych w nich ocen.

Sąd I instancji wskazał, że wziął je zatem pod uwagę oceniając rzetelność i miarodajność opinii biegłych. Podkreślił również, że omawiane opinie nie były przedmiotem kontestacji stron.

Mając na uwadze całokształt przeprowadzonego postępowania – w szczególności treść dokumentów urzędowych i prywatnych, m.in. postanowienia o ubezwłasnowolnieniu, dekretów opiekuńczych, postanowienia o umorzeniu postępowania prokuratorskiego, pism opiekunów – rodziców ubezpieczonego oraz przedkładanych przez nich dokumentów, orzeczeń o niepełnosprawności, a także zeznań świadków – Sąd ten stwierdził, że schorzenia, na które

cierpi ubezpieczony, skutkują jego trwałą, całkowitą niezdolnością do pracy powstałą przed ukończeniem przez niego 18 roku życia.

Z powyższych względów uznając odwołanie ubezpieczonego za zasadne, działając na podstawie art. 477 (14) § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu – kosztach zastępstwa procesowego poniesionych przez wnioskodawcę w postępowaniu sądowym-pierwszoinstancyjnym oraz w postępowaniu apelacyjnym, w oparciu o treść przepisów: art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.), Sąd ten orzekł jak w pkt 2 sentencji wyroku.

Uznając, że dopiero przeprowadzenie wyczerpującego postępowania dowodowego w postępowaniu sądowo-odwoławczym w niniejszej sprawie umożliwiło ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie tej okoliczności, na podstawie art. 118 ust. 1 lit. a ustawy emerytalnej a contrario, Sąd I instancji orzekł jak w pkt 3 sentencji wyroku.

Apelacje od powyższego wyroku wywiedli: Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. oraz P. S..

Organ rentowy zaskarżył ten wyrok w pkt 1 zarzucając mu naruszenie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 982 ze zm.) w zw. z art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) poprzez błędne ustalenie terminu początkowego przyznania świadczenia - od miesiąca złożenia wniosku, tj. od dnia 01 listopada 2010 r. zamiast od daty uzyskania przez ubezpieczonego pełnoletności tzn. od dnia (...) r. i przyznanie mu prawa do renty socjalnej za okres od dnia 01 listopada 2010 r. do dnia 02 grudnia 2010 r., tj.: przed ukończeniem 18 roku życia.

W uzasadnieniu apelacji organ ten wskazał, że nie kwestionuje ustaleń Sądu Okręgowego w zakresie stwierdzenia, iż ubezpieczony jest trwale, całkowicie niezdolny do pracy, a niezdolność powstała przed 18 rokiem życia, a jedynie ustalenie wnioskodawcy prawa do renty socjalnej przed ukończeniem przez niego 18 roku życia.

Apelujący powołał się na treść przepisów: art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, jak również art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej w zw. z art. 15 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej oraz podniósł, że jednym z warunków nabycia prawa do renty socjalnej jest uzyskanie pełnoletności, czyli ukończenie 18 lat. Zazaczył, że w odniesieniu do P. S. miało to miejsce w dniu (...) r., a zatem dopiero od tej daty przysługuje ubezpieczonemu prawo do renty socjalnej.

Organ rentowy powołał się na stanowisko wyrażone w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 sierpnia 2013 r. w sprawie III AUa 1644/12.

W konkluzji apelacji organ ten wnosił o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie 1 i przyznanie ubezpieczonemu prawa do renty socjalnej na stałe od dnia (...) r., ewentualnie
- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

W apelacji od wyroku z dnia 05 stycznia 2015 r. w sprawie VII U 3189/12 P. S. zaskarżył ten wyrok w części, tj. co do jego pkt 2 i 3 zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, a w szczególności:

- 1) przepisu art. 118 ust. 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) poprzez nie stwierdzenie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji,
- 2) przepisów: § 2, § 11 ust. 2 oraz 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej

udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.) poprzez zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwoty 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancje.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podzielił w pełni stanowisko organu rentowego, zgodnie z którym wszystkie przesłanki ustalenia mu prawa do renty socjalnej spełnił z dniem ukończenia 18 roku życia, tj. z dniem (...) r. oraz zakwestionował nie stwierdzenie odpowiedzialności tego organu za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji wskazując, że lekarze orzecznicy ZUS, dokonując rzetelnie jego badania, mieli możliwość już na etapie postępowania administracyjnego prawidłowo ocenić jego zdolność do pracy.

P. S. wniósł o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłych sądowych opiniujących w sprawie na okoliczność, czy z pominięciem materiału dowodowego zebranego w postępowaniu sądowym, a więc tylko w oparciu o dokumentację jego leczenia i wychowania zgromadzoną do dnia badania przez lekarzy orzeczników ZUS, można było uznać go za całkowicie niezdolnego do pracy.

Ponadto apelujący podniósł, że stosownie do treści przywołanych na wstępie przepisów rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych w niniejszej sprawie minimalna stawka wynagrodzenia za I instancję wynosi 60 zł, zaś za II nie mniej niż 120 zł, a zatem w sumie minimalna stawka za obie instancje to 180 zł.

W konkluzji apelacji skarżący wnosił o:

1) przeprowadzenie dowodu wskazanego w uzasadnieniu apelacji;

2) zmianę zaskarżonego wyroku:

w pkt 1, poprzez przyznanie P. S. renty socjalnej od dnia (...) r., tj. od ukończenia 18 roku życia;

w pkt 2, poprzez stwierdzenie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;

w pkt 3, poprzez zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancje;

3) zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego, w tym należnych kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. zasługuje na uwzględnienie w całości poprzez zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 i ustalenie P. S. prawa do renty socjalnej od dnia (...) r. na stałe, zaś apelacja ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie w zakresie kosztów procesu – kosztów jego zastępstwa procesowego z urzędu poniesionych w postępowaniu sądowym-pierwszoinstancyjnym oraz w instancji odwoławczej poprzez zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 2 i zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kwoty 180 zł. W pozostałym zakresie apelacja ta podlega oddaleniu jako bezzasadna.

Na wstępie rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie wymaga kwestia, czy w okresie od dnia 01 listopada 2010 r. do dnia 02 grudnia 2010 r. P. S. spełnia łącznie wszystkie, wynikające z treści art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 982 ze zm., nazywanej dalej ustawą o rencie socjalnej), przesłanki ustalenia mu prawa do renty socjalnej.

W myśl art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej, zaś z treści art. 10 § 1 i 2 k.c. wynika, że z wyjątkiem przypadku zawarcia małżeństwa (§ 2 k.c.) pełnoletnim jest, kto ukończył lat osiemnaście.

Ponieważ ubezpieczony urodził się w dniu (...), a zatem pełnoletniość (wiek 18 lat) osiągnął w dniu (...) r.

Stosownie do treści art. 15 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną), w tym art. 100 ust. 1 i art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej.

W myśl art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej w zw. z art. 15 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa.

Ponieważ wnioskodawca w okresie od dnia 01 listopada 2010 r. do dnia 02 grudnia 2010 r. nie spełnia łącznie wszystkich, wynikających z art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej przesłanek nabycia prawa do renty socjalnej, a w szczególności przesłanki pełnoletności, a zatem stosownie do treści art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej w zw. z art. 15 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej, brak jest podstaw prawnych do ustalenia mu w tym okresie prawa do tego świadczenia.

Zgodnie zaś z treścią art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej w zw. z art. 15 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Wprawdzie ubezpieczony złożył wniosek o ustalenie mu prawa do renty socjalnej w dniu 22 listopada 2010 r. (k. 1-4 akt ren. ZUS), jednakże wszystkie przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia, w tym przesłankę osiągnięcia pełnoletności, spełnił dopiero w dniu (...) r., wobec czego w myśl art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej w zw. z art. 15 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej brak podstaw prawnych do wypłacenia mu renty socjalnej za okres od dnia 01 listopada 2010 r. do dnia 02 grudnia 2010 r.

Sąd Okręgowy, ustalając P. S. prawo do renty socjalnej w powyższym okresie, naruszył zatem prawo materialne, a w szczególności art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej oraz art. 100 ust. 1 i art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej w zw. z art. 15 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej.

Odnosząc się następnie do kwestii odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w przedmiocie prawa ubezpieczonego do renty socjalnej Sąd II instancji wskazuje, że stosownie do art. 15 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej w sprawach nie uregulowanych w ustawie odpowiednie zastosowanie znajduje m.in. art. 118 ust. 1-5 ustawy emerytalnej.

Wprawdzie ust. 1 a został dodany do art. 118 ustawy emerytalnej dopiero z dniem 01 lipca 2004 r. na mocy art. 1 pkt 27 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 121, poz. 1264), a więc już po wejściu w życie ustawy o rencie socjalnej (z dniem 01 października 2003 r.) to jednak przyjmując założenie racjonalnego ustawodawcy nie może budzić wątpliwości, że odesłanie zawarte w art. 15 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej obejmuje również regulację ujętą w art. 118 ust. 1 a ustawy emerytalnej (por. uchwała S.N. z dnia 06 lipca 2011 r., II UZP 5/11, LEX nr 844641).

Stosownie do treści art. 118 ust. 1 lit. a zd. 1 ustawy emerytalnej za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie tej okoliczności.

Tym samym w przypadku stwierdzenia, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nie wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania w niniejszej sprawie decyzji w przedmiocie prawa wnioskodawcy do renty socjalnej, brak byłoby podstaw do przyjęcia za dzień wyjaśnienia tej okoliczności dnia wpływu prawomocnego wyroku Sądu Ubezpieczeń Społecznych w tej sprawie.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko, zgodnie z którym błąd lekarza orzecznika ZUS jest błędem organu rentowego, a za te błędy organ ten ponosi odpowiedzialność. Jednakże o odpowiedzialności tego organu można mówić wtedy, jeżeli

błąd jest wynikiem ewidentnych nieprawidłowości. Błąd lekarzy orzeczników jest ewidentny, gdy zostaje potwierdzony w opinii biegłych sądowych lekarzy, którzy w sposób jednoznaczny, nie budzący wątpliwości dyskwalifikują te orzeczenia, wykazując błąd w sztuce lub błąd w rozpoznaniu. Natomiast nie ma mowy o okoliczności, za którą organ rentowy ponosi odpowiedzialność przykładowo, gdy rozpoznanie lekarzy leczących jest niekonsekwentne, opinie biegłych sądowych lekarzy potwierdzają stanowisko tego organu i nie ma jednolitości w poglądach medycznych biegłych sądowych (por. wyrok S.A. w Gdańsku z dnia 10 września 2009 r., III AUa 2176/08, niepublik.).

Sąd ten zauważa, że sporządzone w postępowaniu sędowo-odwoławczym w sprawie VII U 1287/11 opinie biegłych sądowych lekarzy: psychiatry lek. med. E. O. z dnia 21 czerwca 2011 r. (k. 33-35 akt sprawy t. I.), uzupełniona opinią tej biegłej z dnia 04 stycznia 2012 r. (k. 55 akt sprawy t. I) oraz psychologa I. C. z dnia 28 maja 2011 r. (k. 29-31 akt sprawy t. I), uzupełniona opiniami tej biegłej: z dnia 22 listopada 2011 r. (k. 53 akt sprawy t. I) i z dnia 08 stycznia 2012 r. (k. 78-79 akt sprawy t. I) potwierdzały stanowisko organu rentowego, zgodnie z którym rozpoznane u P. S. schorzenia nie czynią go całkowicie niezdolnym do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności, które powstało przed ukończeniem 18. roku życia.

Ponadto trafnie Sąd I instancji wskazał, że zachodziła potrzeba przeprowadzenia dowodów niedostępnych temu organowi takich zwłaszcza jak: zeznania świadków: K. G. (k. 281-282 akt sprawy t. II), M. P. (k. 303 akt sprawy t. II 00:03:30), R. M. (k. 303 akt sprawy t. II 00:17:07), B. K. (k. 304 akt sprawy t. II 00:25:52), Ł. H. (k. 321 akt sprawy t. II 00:03:14) i przesłuchania w charakterze stron: P. S. (k. 322 akt sprawy t. II 00:10:12), A. S. (k. 322 akt sprawy t. II 00:12:07) i W. S. (k. 322 akt sprawy t. II 00:23:30), czy dowodów w postaci dokumentów zawartych w aktach: sprawy o ubezwłasnowolnienie P. S. XV Ns 233/12 oraz sprawy Prokuratury Rejonowej G.-O. w (...) Ds 3212/11 (k. 234 akt sprawy t. II).

Za zasadne uznać należy zatem stanowisko tego Sądu, zgodnie z którym dopiero po przeprowadzeniu wyczerpującego postępowania dowodowego w postępowaniu sędowo-odwoławczym w niniejszej sprawie możliwe było ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w przedmiocie prawa P. S. do renty socjalnej, tj. kwestii, czy jest on całkowicie niezdolny do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18. roku życia.

Tym samym nie ustalenie w postępowaniu administracyjnym ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w przedmiocie prawa ubezpieczonego do renty socjalnej nie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

W związku z powyższym prawidłowo Sąd Okręgowy uznał, że w niniejszej sprawie nie zachodzi podstawa prawna z art. 118 ust. 1 lit. a ustawy emerytalnej do stwierdzenia odpowiedzialności tego organu za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji we wskazanym przedmiocie.

Niezasadny jest zatem podniesiony w apelacji P. S. zarzut naruszenia prawa materialnego., a w szczególności art. 118 ust. 1 lit. a ustawy emerytalnej (w zw. z art. 15 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej).

W konsekwencji zgłoszony przez wnioskodawcę w postępowaniu apelacyjnym wniosek o przeprowadzenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłych sądowych opiniujących w sprawie na okoliczność, czy z pominięciem materiału dowodowego zebranego w postępowaniu sądowym, a więc tylko w oparciu o dokumentację leczenia i wychowania ubezpieczonego zgromadzoną do dnia badania przez lekarzy orzeczników ZUS, można było uznać go za całkowicie niezdolnego do pracy, na mocy art. 217 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 02 maja 2012 r. w zw. z art. 227 k.p.c., podlega pominięciu jako powołany jedynie dla zwłoki.

Trafnie natomiast skarżący ten podnosi, że stosownie do treści przepisów: § 2 ust. 2, § 11 ust. 2 oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 490, nazywanego dalej rozporządzeniem w sprawie opłat za czynności radców prawnych) stawka minimalna opłaty za prowadzenie sprawy o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego

i zaopatrzenia emerytalnego: w postępowaniu sądowym-pierwszoinstancyjnym wynosi 60 zł, zaś w postępowaniu apelacyjnym przed sądem apelacyjnym (jeżeli w pierwszej instancji nie prowadził sprawy ten sam radca prawny) 100 % stawki minimalnej, ale nie mniej niż 120 zł.

Tym samym opłaty minimalne za prowadzenie sprawy P. S. w postępowaniu sądowym-pierwszoinstancyjnym oraz w instancji odwoławczej w sumie powinny wynosić 180 zł, a nie 120 zł jak błędnie przyjął Sąd I instancji.

Za zasadny uznać należy zatem podniesiony w apelacji ubezpieczonego zarzut naruszenia przepisów: § 2 (ust. 2), § 11 ust. 2 oraz 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Uznając, że apelacja organu rentowego zasługuje w całości na uwzględnienie, zaś apelacja P. S. zasługuje na uwzględnienie w zakresie dotyczącym kosztów procesu – kosztów zastępstwa procesowego ubezpieczonego, działając na mocy art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt I i II sentencji wyroku.

Uznając apelację ubezpieczonego w pozostałym zakresie za bezzasadną, na mocy art. 385 k.p.c., Sąd ten orzekł jak w pkt III sentencji wyroku.